

AG1 – BI-SPOL-4

Základní pojmy teorie grafů. Grafové algoritmy: procházení grafu do šířky a do hloubky, určení souvislých komponent, topologické uspořádání, vzdálenosti v grafech, konstrukce minimální kostry a nejkratších cest v ohodnoceném grafu.

Obsah

1	Základní pojmy	2
1.1	Graf	2
1.2	Doplňek	2
1.3	Isomorfismus	2
1.4	Vrcholy	2
1.5	Podgraf	2
2	Typy grafů	4
2.1	Úplný graf K_n	4
2.2	Úplný k -partitní graf	4
2.3	Cesta P_m	4
2.4	Kružnice C_n	4
2.5	Hvězda S_n	4
3	Procházení grafu	4
3.1	Vzdálenost	4
3.2	DFS	4
3.3	BFS	4
4	Souvislost	4
4.1	Souvislý graf	4
4.2	Souvislá komponenta	5
5	Topologické uspořádání grafu	5
5.1	Definice	5
5.2	TopSort	5
6	Ohodnocený graf	5
6.1	Minimální kostra	5
6.2	Hledání nejkratší cesty	6

1 Základní pojmy

1.1 Graf

Neorientovaný graf je uspořádaná dvojice (V, E) , kde

- V je neprázdná konečná množina vrcholů,
- E je množina hran.

Množina všech možných hran: $\binom{V}{2}$.

Platí tedy $E \subseteq \binom{V}{2} \subseteq 2^V$, kde 2^V je množina všech podmnožin množiny V .

Nechť G je graf. Pak:

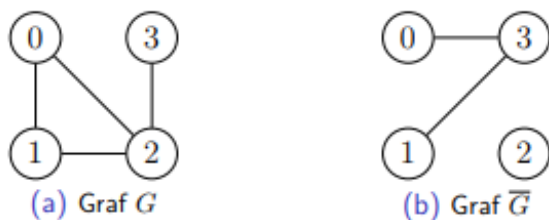
- $V(G)$ značí jeho množinu vrcholů a $|V(G)|$ velikost této množiny
- $E(G)$ značí jeho množinu hran a $|E(G)|$ velikost této množiny

Dále, **nechť** $e = \{u, v\}$ **je hrana grafu** G . Pak:

- u a v jsou **koncové vrcholy**
- oba koncové body jsou si na grafu G navzájem **sousedy**
- oba koncové body jsou **incidentní** s hranou e

1.2 Doplněk

Doplněk $\bar{G}$ grafu $G = (V, E)$ je graf $(V, \binom{V}{2} \setminus E)$.

1.3 Isomorfismus

Grafy G a H jsou **isomorfní**, právě tehdy, když existuje zobrazení $f : V(G) \rightarrow V(H)$, kde f je bijekce a pro každou dvojici vrcholů u a v z $V(G)$ platí, $\{u, v\} \in E(G)$ právě tehdy, když $\{f(u), f(v)\} \in E(H)$.

Automorfismus grafu G je isomorfismus, grafu G se sebou samým. (ukazuje symetrie grafu)

1.4 Vrcholy

Stupeň vrcholu v v grafu G je počet hran, které vrchol v obsahují a značíme jej $\deg_G(v)$.

Otevřené okolí vrcholu v v grafu G je množina všech sousedů vrcholu v a značíme jej $N_G(v)$.

Uzavřené okolí vrcholu v v grafu G je $N_G(v) \cup \{v\}$ a značíme jej $N_G[v]$.

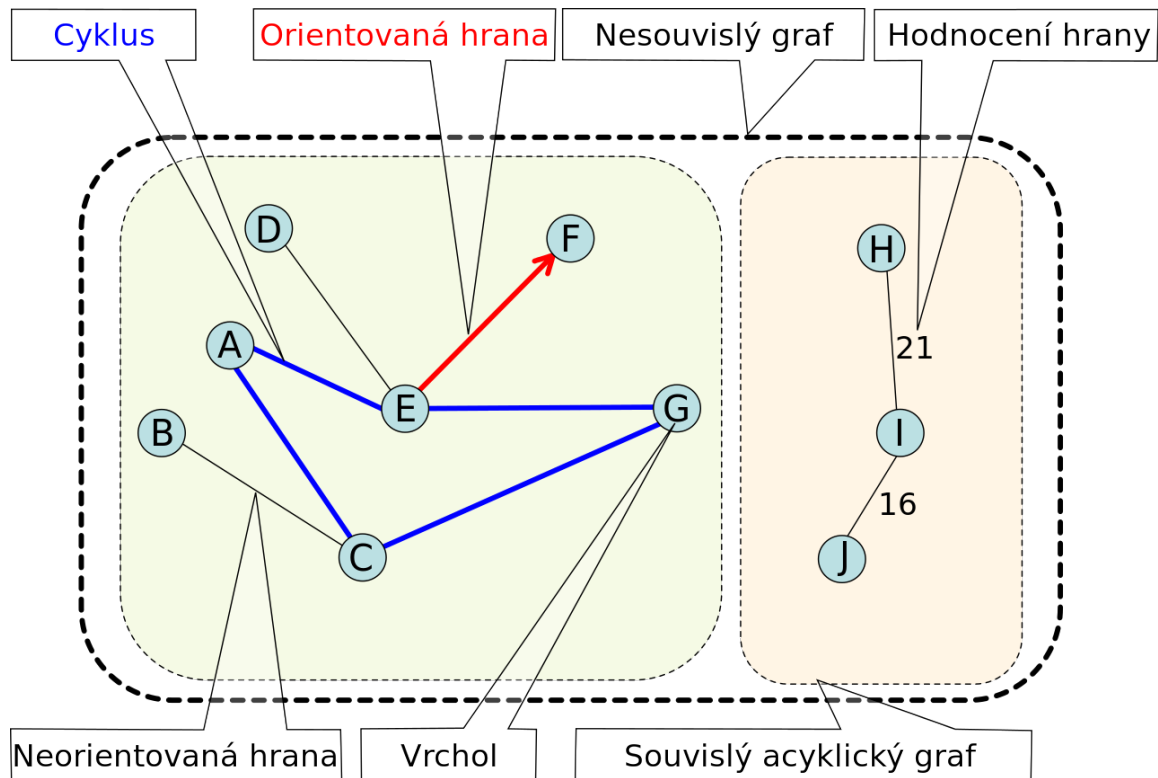
Regulární graf, je graf, ve kterém mají všechny vrcholy stejný stupeň.

Princip sudosti $\sum_{v \in V} \deg_G(v) = 2|E|$

1.5 Podgraf

Graf H je **podgrafem** grafu G , když $V(H) \subseteq V(G)$ a $E(H) \subseteq E(G)$; tuto skutečnost značíme $H \subseteq G$.

Graf H je **indukovaným podgrafem** grafu G , když $V(H) \subseteq V(G)$ a $E(H) = E(G) \cap \binom{V(H)}{2}$; tuto skutečnost značíme $H \leq G$.

2 Typy grafů

2.1 Úplný graf K_n

Graf, kde jsou všechny vrcholy spojeny hranou se všemi ostatními vrcholy.

Nechť $n \geq 1$.

Úplný graf na n vrcholech K_n je graf $(V, \binom{V}{2})$, kde $|V| = n$.

2.2 Úplný k -partitní graf

Graf, rozdělený na k skupin, kde je každý vrchol spojen hranou se všemi vrcholy ze všech ostatních skupin, ale není spojen s žádným vrcholem ze své vlastní skupiny.

Nechť $\forall i \{1, \dots, k\} : n_i \geq 1$.

Úplný k -partitní graf $K_{n_1, n_2, \dots, n_k}$ je graf $(\cup_{i=1}^k V_i, E)$,

kde $\forall i, j \{1, \dots, k\}, i \neq j : V_i \cap V_j = \emptyset, |V_i| = n_i$

a $E = \{\{x, y\} | \exists i, j \in \{1, \dots, k\}, i \neq j : x \in V_i, y \in V_j\}$,

neboli $E = (\cup_{i=1}^k \binom{V_i}{2}) \setminus \cup_{i=1}^k \binom{V_i}{2}$.

2.3 Cesta P_m

Graf, který má m hran, $m + 1$ vrcholů a tvoří cestu.

Nechť $m \geq 0$.

Cesta délky m (s m hranami) P_m je graf

$(\{0, \dots, m\}, \{\{i, i + 1\} | i \in \{0, \dots, m - 1\}\})$.

2.4 Kružnice C_n

Graf, který má n vrcholů i hran a na všechny vrcholy navazují právě dvě hrany.

Nechť $n \geq 3$.

Kružnice délky n C_n je graf

$(\{1, \dots, n\}, \{\{i, i + 1\} | i \in \{1, \dots, n - 1\}\} \cup \{\{1, n\}\})$.

2.5 Hvězda S_n

Úplný bipartitní graf, kde je v první partitě právě jeden vrchol a ve druhé alespoň jeden vrchol.

Nechť $n \geq 1$.

Hvězda s n paprsky S_n je graf $K_{1, n}$.

3 Procházení grafu

3.1 Vzdálenost

Vzdálenost $d(u, v)$ dvou vrcholů u a v v (orientovaném) grafu G je délka nejkratší (orientované) cesty v G z vrcholu u do vrcholu v . Pokud z u do v žádná cesta neexistuje, definujeme $d(u, v) = \infty$.

3.2 DFS

Prohledávání do hloubky

3.3 BFS

Prohledávání do šířky

4 Souvislost

4.1 Souvislý graf

Graf G je souvislý, pokud pro každé dva vrcholy u, v v grafu G existuje u - v -cesta.

Algoritmus DFS_graf (graf G , vrchol v):

```
(1) pro každý vrchol  $u \in V(G)$ :  
(2)   stav( $u$ ) := nenalezený  
(3) DFS( $v$ )
```

DFS (vrchol v):

```
(4) Když stav( $v$ ) není nenalezený  
(5)   return  
(6) stav( $v$ ) := otevřený  
(7) Pro každého souseda  $u$  vrcholu  $v$ :  
(8)   DFS( $u$ )  
(9) stav( $v$ ) := uzavřený
```

Algoritmus BFS(G, s):

```
(1) pro každý vrchol  $v \in V(G)$ :  
(2)   stav( $v$ ) := nenalezený  
(3)   D( $v$ ) := P( $v$ ) := undef  
(4) stav( $s$ ) := otevřený  
(5) D( $s$ ) := 0  
(6) Q := fronta obsahující  $s$   
(7) Dokud je fronta Q neprázdná:  
(8)   Odeber začátek fronty Q, označ ho  $v$   
(9)   Pro všechny sousedy  $w$  vrcholu  $v$ :  
(10)    Pokud stav( $w$ ) = nenalezený:  
(11)      stav( $w$ ) := otevřený  
(12)      D( $w$ ) := D( $v$ ) + 1  
(13)      P( $w$ ) :=  $v$   
(14)      přidej  $w$  do fronty Q  
(15)   stav( $v$ ) := uzavřený
```

4.2 Souvislá komponenta

Indukovaný podgraf H grafu G je souvislou komponentou, pokud je souvislý a neexistuje žádný souvislý podgraf F , $F \neq H$, grafu G takový, že $H \subseteq F$. (Souvislá komponenta je tedy v inkluzi maximální souvislý podgraf grafu G).

5 Topologické uspořádání grafu

5.1 Definice

Topologické uspořádání orientovaného acyklického grafu $G = (V, E)$ je takové pořadí vrcholů $v_1, v_2, \dots, v_n$ grafu G , že pro každou hranu $(v_i, v_j) \in E$ platí $i < j$.

5.2 TopSort

6 Ohodnocený graf

6.1 Minimální kostra

Nechť $G = (V, E)$ je souvislý neorientovaný graf a $w : E \rightarrow R$ váhová funkce, která přiřazuje hranám čísla – jejich váhy. Váhovou funkci můžeme přirozeně rozšířit na podgrafy: Váha $w(H)$ podgrafu $H \subseteq G$ je součet vah jeho hran. Kosta je minimální, pokud má mezi všemi kostrami nejmenší váhu.

Algoritmus **TopSort**(orientovaný G)

- (1) Q je prázdná fronta
- (2) $\delta[]$ = pole vstupních stupňů vrcholů G ,
na počátku vynulované
- (3) Pro každou hranu $(u, v) \in E(G)$:
- (4) $\delta[v]++$
- (5) Vlož do Q všechny vrcholy z s $\delta[z] = 0$
- (6) Dokud fronta Q není prázdná:
- (7) Odeber prvek z ze začátku fronty Q
- (8) Vypiš z
- (9) Pro každou hranu (z, w) vedoucí ze z :
- (10) $\delta[w]--$
- (11) Pokud $\delta[w] = 0$, zařaď w do Q
- (12) Pokud nebyly zpracovány všechny vrcholy,
- (13) graf G obsahuje orientovaný cyklus

Algoritmus **MinKostrajarník** ($G = (V, E), w: E \rightarrow \mathbb{R}$ prostá)

- (1) v_0 := libovolný vrchol grafu
- (2) T := strom obsahující vrchol v_0 a žádné hrany
- (3) Dokud existuje hrana $\{u, v\}$ taková,
že $u \in V(T)$ a $v \notin V(T)$:
- (4) Přidej nejlehčí takovou hranu spolu s v do T
- (5) Vrať T

Algoritmus **MinKostrakruskal**

($G = (V, E), w: E \rightarrow \mathbb{R}$ prostá)

- (1) Uspořádej hrany podle vah: $w(e_1) < \dots < w(e_m)$
- (2) $T := (V, \emptyset)$
- (3) Pro $i = 1, \dots, m$ opakuj:
- (4) označ u, v krajní vrcholy hrany e_i
- (5) Pokud u a v leží v různých komponentách lesa T :
- (6) $T := T + e_i$
- (7) Vrať T

6.2 Hledání nejkratší cesty

Dijkstrův: předpokládá nezáporné ohodnocení hran

Bellmanův-Fordův: předpokládá neexistenci záporných cyklů v grafu

```

Algoritmus Dijkstra( $G, v_0$ )
(1) Pro všechny vrcholy  $v$ :
(2)   stav( $v$ ) := nenalezený
(3)    $h(v) := +\infty$ 
(4) stav( $v_0$ ) := otevřený
(5)  $h(v_0) := 0$ 
(6) Dokud existují nějaké otevřené vrcholy:
(7)   Vyber otevřený vrchol  $v$ , jehož  $h(v)$  je nejmenší.
(8)   Pro všechny následníky  $w$  vrcholu  $v$ :
(9)     Pokud  $h(w) > h(v) + \ell((v, w))$ :
(10)       $h(w) := h(v) + \ell((v, w))$ 
(11)      stav( $w$ ) := otevřený
(12)       $P(w) := v$ 
(13)   stav( $v$ ) := uzavřený
(14) Vrať pole vzdáleností  $h$  a pole předchůdců  $P$ 

```

```

Algoritmus Bellman-Ford( $G, v_0$ )
(1) Pro všechny vrcholy  $v$ :
(2)   stav( $v$ ) := nenalezený;  $h(v) := +\infty$ 
(3) stav( $v_0$ ) := otevřený;  $h(v_0) := 0$ 
(4) Vlož  $v_0$  do fronty
(5) Dokud je fronta neprázdná:
(6)   Vyjmi první vrchol z fronty a označ ho  $v$ 
(7)   Pro všechny následníky  $w$  vrcholu  $v$ :
(8)     Pokud  $h(w) > h(v) + \ell((v, w))$ :
(9)       $h(w) := h(v) + \ell((v, w))$ 
(10)     Pokud stav( $w$ )  $\neq$  otevřený
(11)      Přidej  $w$  do fronty
(12)     stav( $w$ ) := otevřený
(13)      $P(w) := v$ 
(14)   stav( $v$ ) := uzavřený
(15) Vrať pole vzdáleností  $h$  a pole předchůdců  $P$ 

```